

Dr. Szilveszter László Szilárd,
Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár,
E-mail: laszlo.szilveszter@ubbcluj.ro

Mozgás, tánc és szakralitás **Balla Zsófia rendszerváltás előtti költészetében**

Előadásomban arra keresem a választ, hogy miként válik a ritmus, a mozgás, a zene és a tánc a szabadság, az életigenlés és a szakrálissal folytatott párbeszéd metaforáivá Balla Zsófia rendszerváltás előtti költészetében, különös tekintettel azokra a poétikai gesztusokra, amelyekben a művészi kifejezés különböző formái a kommunista diktatúra személyiség- és identitásromboló megnyilvánulásaival szembeni ellenállás, a túlélés és a tiltakozás eszközeivé válnak.

Míg a ritmikus mozgás vagy a tánc a XX. század 60-as, 70-es éveiben debütáló költőnemzedéknél – pl. Király László vagy Kovács András Ferenc költészetében – többnyire a kommunista diktatúra erősödő hatalomgyakorlásának, egyre elviselhetlenebb, élethetlenebb közegének, az örültségnek vagy a bábként rángatott társadalomnak a metaforájaként jelenik meg, Balla Zsófia rendszerváltás előtti lírájában a terror túlélésének, a szabadságnak, az élethez való ragaszkodásnak a jelképévé válik. A tragikus-ironikus hang mellett ez a radikálisan individuumpontú líra bátran hagyatkozik a játékosságra, az ének és a mozgás örömeire, az ösztönös megnyilatkozások, a szókimondás felszabadító, feszültségoldó hatására, a rím és a zeneiség könnyedségére.

Balla Zsófia költészetében a mozgás *A dolgok emlékezete* című, 1968-as első kötettől fontos szerepet tölt be, a *Futónövényben* például az önfeledt gyermeki játékhoz, majd a magasságtól való félelem, szédülés képeihez társul, a *Pengetés* soraiban a lélek szakrális vágyakozását jeleníti meg, a későbbi *PaterNosterben* pedig a létrombolás „emeleteit”, a gépek embertelen működését állítja szembe az emlékek és az ima személyességével. Az 1980-as évek Balla Zsófia-költészetében a zene, a tánc és a szakrálishoz való kapcsolódás az egész kötetet összefogó formai motívummá válik. A *Kolozsvári táncok* egyfajta párbeszédkísérlet, melynek címzettje egy ismeretlen, rejtőzködő individuuum, titokzatos táncpartner – talán maga Isten –, akinek állandó jelenlétét csak nyomokban érzékelhetjük, mégis meghatározó hatással van a lírai önreflexióra és a versek valóságsszemléletére. „A tánc, a mozgás – jegyzi meg a költő egy interjúban – ellenállás a mozdulatlansággal, a némaságra ítéltséggel szemben. Ahol beszélni nem lehet, ott zene van és tánc.”